

Kozák Lajos

A Vas megyei Gércén született 1921. június 6-án Kozák Lajos pedagógus, a Berzsényi Dániel Gimnázium (ma: Berzsényi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium és Kollégium) legendás igazgatója. Apja Bán Lajos református lelkész, anyja Pulay Erzsébet. A húszas évek második felétől a szétszakadt család Dunaföldváron élt. A hat esztendőes gyermekről és három testvéréről a gyógyszerértárban dolgozó anya gondoskodott, segítette őket az özvegy nagymama. Kozák Lajos alsófokú tanulmányait 1931-ben a dunaföldvári Polgári Fiúiskolában kezdte. Magánúton kezdett el latint tanulni.

Az első négy osztály elvégzése után, 1935-ben Budapestre költöztek, anyja a nehézségek ellenére is iskoláztatta, különbözeti vizsgával a jóhírű Lónyai utcai Református Gimnáziumba vették fel, ahol 1941-ben érettségizett, kitüntetéssel.

A Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, ill. a Budapesti M. Kir. Középiskolai Tanárképző Intézetben folytatta történelem, latin nyelv és irodalom tanulmányait. A legkiválóbb tanárok oktatták Szentpétery Imre, Hajnal István, Lukinich Imre, Mályusz Elemér, Szekfű Gyula, Váczy Péter. Domanovszky Sándor seminaristája lett és nála írta az Esterházy uradalom gazdálkodásával kapcsolatos történeti szakdolgozatát.

Egyetemistaként frontmunkán vett részt, a kiugrási kísérlet után bevonultatták, majd 1945 áprilisában Jénánál amerikai fogságba került. A franciák hadifogságában kemény bányamunkát kellett végeznie, ahonnan 1946. június elején tért haza. Egy évig műhelyesként és kocsikísérőként dolgozott, az utolsó egyetemi félévet 1947. februárban tudta elkezdni. Ekkor Domanovszky Sándor, Ember Győző, Kosáry Domokos óráit is hallgatta. 1948-ban középiskolai latin-történelemtanári diplomát szerzett.

1948. szeptember 1-jétől a bencés rend átmenetileg államosított pannonhalmi gimnáziumában óraadó és kollégiumi nevelőtanár lett. 1950-ben a gimnázium újra egyházi kezelésbe került, az átadás-átvétel felelőse Kozák Lajos volt, akit szeptembertől 80 diákkal Sopronba irányítottak át. Ekkor szervezte meg a későbbi fiúkollégium elődjét. Közben óraadó volt a

Berzsényi Dániel Gimnáziumban és a Széchenyi Gimnáziumban. 1957-től 1967-ig az Entzbruder Dezső Középiskolai Fiúkollégium nevelőtanáraként tevékenykedett. Pedagógusi munkájában a tanítás mellett nagy szerepet kapott a kollégista gyerekek nevelésének fontossága, a szabadidő helyes, eredményes kihasználása. A helyi diáksport-mozgalom egyik meghatározó személyisége lett. 1954-ben létrehozta a pedagógus szakszervezethez kötődő, három szakosztállyal (asztalitenisz, futball, sakk) működő „Fáklya Diáksportkör”-t, ami 1957-től a fiúkollégium ifjúsági sportköréként működött. A sportkör fénykora az 1960-66 közötti időszakra esett, helyben az egykori Vasutas-, SFAC-, SOTEX ifivel vívtak nagy rangadókat, megyei szinten az ETO ifivel és az ugyancsak győri MÁVDAC-cal is játszottak. Kozák Lajos 1968-ig állt a „Fáklya” élén.

1950. augusztus 12-én vette feleségül gazdasági területén dolgozó, munkáját segítő társát, Csendes Ilonát. Házasságukból két gyermek született; 1953-ban Katalin és 1956-ban Gábor.

1967-től a Berzsényi Dániel Gimnázium igazgatója lett. A tanításban eltöltött évek alatt tanítványai közé tartoztak a város későbbi vezetői, pedagógusai, családok generációi is. Legendás szigora, következetessége, nagy szakmai tudással és alapos emberismerettel párosult. Vallotta, hogy a latin kultúra megismertetése jó hatással van az ifjúságra: formálja jellemüket, egyéniségüket. Kedvenc latin mondása magyarul így szólt: „A sors azt, akinek van célja, vezeti; akinek nincs, azt csak sodorja, vonszolja.”

Kozák Lajos 1981. augusztus 1-jével vonult nyugdíjba, ekkor munkásságát „Pedagógus Szolgálati Emlékérem”-mel ismerték el. Iskolájában óraadóként tovább dolgozott még több mint egy évtizedig. A nyugdíjas éveiben írta meg az 1936-tól reálgimnáziumként működő Líceum történetét. A Líceum 1996-os évzáróján az intézmény pecsétjével díszített aranygyűrűt kapott. Ötvenéves tanári jubileumához közeledve, 1996. december 14-én a város „Sopron kiváló pedagógusa” címmel tüntette ki. 2001. június 1-jén az egykori tanítványok javaslatára Kozák Lajos Tessedik Sámuel Díjban részesült, majd augusztus 20-án érdemes és eredményes munkájáért a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjét kapta meg.

Sopronban hunyt el 2003. december 18-án.

Irodalom: Dominkovits Péter: Kozák Lajos tanár úr In: Soproni szemle 57. évf. (2003) 4. sz. p. 382-384.

Gosztonyi Miklós: Kit vezérel a sors, s kit vonszol? In: Kisalföld, 1997. (52. évf.) 2. sz. január 03. p. 6.

Kocsis Imre: Volt egyszer egy legendás Fáklya In: Kisalföld, 2015. (70. évf.) 83. sz. április 09.. p. 23.